

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.  
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.  
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.  
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.





Ägg — tunt skal —  
ny spricka.

Hagar Olsson skriver om

Strindbergs brev till  
Harriet Bosse.

Inträdesföreläsningarna till  
folkskoleseminarierna.  
Av lektor Gösta Setterberg.

Kvinnliga vikingaättlingar  
och pionjärer på Island.  
Av Estrid Falberg-Brekkan,  
Reykjavik.

Från riksdagsläkaren.  
Av Elsa Svartengren

Filmkrönika.  
Av Nils Beyer.

## Vad har hänt?

KREUGERKOMMISSIONEN HAR KONSTATERAT förfalskningar i Kreugeraffärens så långt tillbaka som den hunnit med sin utredning, nämligen till 1925. Falsarierna ha sålunda börjat före depressionen. F. ö. har nu polisen uppträtt i affären, en särskild Kreugerkommission är bildad inom polisen med särskilda lokaler och hittills ha tre anhållanden skett av direktörer, som varit Kreuger behjälpliga med förfalskningarna. Uppmärksamheten är f. ö. särskilt riktad på det egendomliga dröjsmålet med själva dödsfallets tillkännagivande för svenska myndigheter. Särskilt sett i samband med de omfattande försäljningar av Kreugerpapper, som samma dag ägde rum på börserna i Stockholm och New York.

De två unga kupongtjuvarna ha under tiden fått sin dom, straffarbete i två, resp. ett och ett halvt år!

RIKSREGERINGEN I TYSKLAND har utfärdat förbud mot de nationalsocialistiska stormavdelningarna och skyddskårerna, vari även inbegripits de s. k. folksportföreningarna och Hitler-Jugend i Berlin. Samtidigt har polisen företagit razzior bland kommunistiska organisationer, för att försäkra sig om att dessa inte olovligen fortsätta den redan sedan 3 år tillbaka förbjudna Röda Frontkämpa-organisationen. Regeringen förklarar att de privata militärorganisationerna gjort sig skyldiga till sådana brott mot den bestående ordningen att deras upplösning måste ske av hänsyn för statens bestånd.

FRÅN DEN JAPANSKA STRIDSFRONTEN meddelas oroväckande nyheter om hotande krig med Ryssland. Genève har skickat förnyad påminnelse om att Japan i samband med det s. k. stilleståndet lovat dra sina trupper från Shanghai och väntar från sin blandade Stilleståndskommission underrättelser om, när återtagandet sker.

ETT UNGDOMENS KORSTÄG för freden har under några månader varit stann på väg till Genève för att ge sin avrustningsvilja till känna och under april ha de unga korsfararna av skilda europeiska nationaliteter avlämnat sina skarpt formulerade krav till avrustningskonferensen. Talande i 50,000 människors namn. Folkviljan har åter gjort sig påmind härnere, skriver vår korrespondent från Genève.

Veckovisaren

## Den moderna socialismens dilemma.

Två makter kämpa i våra dagar om herraväldet inom den socialistiska rörelsen, två hjärtan och två hjärnor tävla om makten över varje socialist. Det är förespråkarna för det ekonomiska förnuftet å ena sidan, det ekonomiska oförnuftet å den andra. Och det är inte nog med detta. Splittringen ökas genom de mot varandra stridande motiv, som ligga bakom de olika riktningarna. Man kämpar på den ekonomiskt oförnuftiga linjen först och främst av ren idealism, i förhoppning att på den vägen vinna högre värden, rättvisa, jämlikhet och ett samhälle i skönhet. Men det finns också en annan drivkraft, man vill genom de orimliga förhållandenas egen utveckling bringa det rådande systemet till katastrof och på detta sätt uppnå en så att säga automatisk omvälvning. De motstridiga synpunkterna förekomma i olika blandning i varje socialdemokratis bröst, men det är just nu av en oerhörd betydelse att få klarhet om var man egentligen står.

Vilka vägar har då den moderna socialismen att rätta sig ur sin egen tveckdräkt? Englands store nationalekonom J. M. Keynes har besvarat frågan så, att den första, den enda uppgift som just nu blivit socialismen ålagd är att komma till insikt om och sedan fullfölja vad som är ekonomiskt sunt och förnuftigt. Det fordras för närvarande en koncentration kring de praktiska uppgifterna, som i själva

verket är enda sättet att närma sig idealet.

Men denna väg är långt ifrån lätt. De praktiska problemen lösning efter en i ekonomiskt avseende förnuftig linje är i och för sig en oerhörd svår sak och fordrar skarp intellektuell insikt. Men det överväldigande flertalet av arbetarepartiernas medlemmar, inte bara i England utan i alla länder har en gammalmodig och allt annat än intellektuell inställning. Vi ha för närvarande att kämpa med anpassningssvårigheter inom själva den ekonomiska organisationen, som äro av den mest ingripande betydelse. Vi ha räknat fel på de tekniska hjälpmedlen. I stället för att uppträda som den mänskliga arbetskraftens medhjälpare ha de gjort den överflödig, i stället för att öka dess effektivitet ha de medverkat till dess avsakning. Men — anser Keynes — vi ha utsikter att uppnå ett bättre resultat.

Det gäller att åstadkomma en generalplan för världshushållningen, en organisation av det hela som är något alldeles annat än produktionens och distributionens små detaljproblem. Genom att kontrollera kapitalet och inkomstfördelningen och därigenom säkerställa köpkraften, som skall kunna motsvara den moderna teknikens enorma produktionsmöjligheter, skulle vi redan ha tagit ett stort steg mot ett bättre samhälle och spänningen skulle bli mindre än någonsin för.

## Var ligger hindret för födelsekontroll?

### Hos läkarna?

I Förenta Staterna har centralorganisationen för arbetslöshetens bekämpande tagit initiativet till ökade åtgärder för födelsekontroll. 2 miljoner familjer, lågt räknat, voro under föregående år helt beroende av de understöd de kunde erhålla av offentliga medel eller från privatinstitutioner. Kunskapen om kontraceptiva medel är för många av dessa familjer lika nödvändig som mat, kläder och husrum. Efterfrågan på sådan upplysning gör sig också allt starkare gällande. Och en tillfredsställande organisation skulle kunna komma till stånd genom de allmänna poliklinikernas, dispensärernas och sjuksköterskebyråernas försorg.

Tyvärr är den amerikanska arbetslöshetskommissionens program på denna punkt långt ifrån uppfyllt, påpekar en författare i The New Republic. I rapporterna från de olika välfärdsoorganisationerna är ordet födelsekontroll knappast nämnt och detta fastän många av dem äro fullt på det klara med att de nödlidande familjernas värsta svårigheter äro att söka just på detta område. De möjligheter som finnas att erhålla hjälp och upplysning äro också fruktansvärt otillräckliga.

Man kan inte skylla på att lagen lägger hinder i vägen. Visserligen förekomma vissa förbud mot spridande av kunskap om preventiva medel. Men tjugoen av Amerikas förenta stater tillåta kliniker för födelsekontroll att ostört arbeta för upplysning och i fyrtiofyra stater ger lagen rätt åt läkare att lämna sina patienter upplysning i sådana fall, då det kan anses nödvändigt.

Den allmänna opinionen har även i stort sett accepterat födelsekontrollens idé och den praktiseras mycket allmänt

inom medelklassen och de högre samhällslagen.

Var ligger då ansvaret för att den inte blir genomförd?

Ansvaret ligger hos läkarna och socialarbetarna, säger författaren. Det står i deras makt att ingripa och praktiskt genomföra en välorganiserad födelsekontroll, inte utanför men inom lagens ramar. Samhället måste ställas inför en sådan verksamhet som ett fullbordat faktum. Under förra året lämnades i staden New York över 40 miljoner dollar i understöd åt nödlidande familjer. Av dessa voro en anmärkningsvärt hög procent ensamstående mödrar eller andra vårdare av övergivna, nödställda barn. 20 miljoner dollars skulle det kosta att under ett år förse 2 miljoner hjälpbehövande familjer med upplysning och preventivmedel. Vore inte försöket värt dessa kostnader? När läkarna inte våga ta initiativet är det synbarligen av fruktan för lagen. Men lagen lämnar ju tillräckliga möjligheter öppna. Det gäller endast den goda viljan.

Saken ligger, enligt vår uppfattning, till på alldeles samma sätt här i landet. Vi ha visserligen en hindrande lagstiftning på detta område, men den vederhäftiga propagandan drabbas inte av denna. Vårt välordnade sjukvårdsväsen erbjuder god tillgång på sakkunnig vägledning. Inte minst den omfattande förekomsten av fosterfördrivning gör kravet på positiva åtgärder ofrånkomligt. Frånsett alla andra sidor av fosterfördrivningens elände — vilka stora ekonomiska värden gå inte genom den förlorade, som genom en effektiv upplysning på hithörande områden kunde räddas åt samhället? Initiativet ligger nu i läkarnas och de sociala arbetarnas hand.

## Majestätet och Frihetsligan.

Två premiärer av SVEN STAL.

I. Intellektuella pjäser ligga inte särdeles bra till för svenska skådespelare och merendels inte alls för den svenska publiken. »Jean Musse eller Frihetsligan» hör till denna subtila pjäsart, som i fransk mun inför en fransk publik kan frotera intellektet till ett belåtet spinnande, men i svensk förklädnad inför en främmande och absolut likgiltig publik och utförd av en delvis ännu mera vilsekommen aktörtrupp — då blir intrycket förvirrat, men tacksamt när ridån går ned för sista gången.

Jules Romains anses vara modern och moderna andar hänvisas numera till lösa skärmar, arrangemanger å la Mea's skyltfönster och stålmebler. Vad mr Romains har att säga är i sig själv fullkomligt fritt ifrån stålskelett och extrema interiörer, det har sin modernitet fördold i ämnets himlastormande tendens eller i motsättningarnas outrerade dialoger. Regissör Lindberg hade inte framhåvt de olika samtalspolerna och inte skapat rumsro för de vardagligheter ur vilka hela komedin spirar. — Han hade inte sett att det endast var några puppfjät författaren avvikit ifrån Molière. Jules Romains är inte i familj med Alfred Jarry och bor inte i le Corbusiers dammfria hem med betongakustik.

Så vitt jag kunde leta mig till det ur handlingens gång stred Jean Musse en förtvivlad kamp mot samhällets skygg-lappor och tusentals plank med förbudet att affischera på te. Ironien i stycket blir lätt tunn, när inte rollerna utföras helt stämda i satirens tonart — eftertanke eller bara en bismak av kritik inverkar bakteriedödande på spektaklet och oförståndets dimma lägrar sig lützentung över parkett och rader.

Uno Henning har inte den omedelbara charmen, den pojkaktiga, bekymmerslösa

fräckheten. Hur många av våra skådespelare har det? Han blir oftast redbar där redbarheten är på pricken det motsatta till vad han skall göra intryck av. I Jean Musse kan jag dock inte neka till att han stundtals verkade frigjord, men en frigjord själ utan humor och där blir i alla händelser resultatet detsamma aningen han är bunden eller fri. Några av de dublerande artisterna hade skapat förbluffande goda typer, bland dem herrar Peters, Gunnar Olsson, Flygare och Natorp. Herr Widgrens engelska sekreterare i Frihetsligan var gentlemannamässigt charmerande och i allt sitt hyckleri var Ragnar Arvedson av samma kategori. Den väluppfostrade hycklaren är absolut att föredra framför den oborstade sanningssägaren, åtminstone ifrån en parkettplats. Den tejeianska unga fröken Hjördis Petterson hade med säkra, enkla medel gjort om sig till en midvictoriansk engelska och den enda fransmannen i hela stycket var helt naturligt fru Gull Natorp. Hon har esprit, gallisk replikföring och kan konturera en figur så att man ser var den geografiskt hör hemma. Kontentan av föreställningen: något osäkert, ställvis roande men framtidslöst upptåg. Nästa pjäs motes med tacksamhet, gärna med samma billiga skärmar och dekor om endast resultatet blir kongeniat med pjäsens innehåll. Det är ändå det viktigaste.

II.

Marika Stiernstedts »Majestät», pjäs i tre akter, som författarinnan kallar sitt opus, är ett förbluffande debutarbete inom den dramatiska genren. Det är inte »Fröken Liwins» författare som handskats med det ömtåliga materialet, allt det trevande, obändiga och mödosamma i den livinska boken är som bortblåst — nej, jag ville hellre säga att det är den

(Forts. å sid. 4.)

## Pension efter sin moder.

Motionen n:r 360 i första kammaren väckt av fröken Kerstin Hesselgren och i andra kammaren framförd av fru Nordgren och herr Lindberg i de allra sista dagarna, är ur många synpunkter intressant — enkannerligen sedd ur kvinnlig synvinkel. Motionen ger en egendomlig och även sorglig bild av en i vår lagstiftning tyvärr icke enstaka anomali.

Saken är i korthet följande: En kvinnlig ordinarie befattningshavare i telegrafverket har avlidit efterlämnande en minderårig dotter född utom äktenskapet. Barnet föddes 1918 och modern har sedan dess födelse haft vårdnaden om barnet. Jämlikt kungörelse den 18 juni 1925 är var och en kvinnlig innehavare av ordinarie befattning i statens tjänst skyldig

att genom erläggande av avgifter bereda rätt till pension åt efterlevande barn. Modern har även sedan 1925 på grund av dessa stadganden erlagt inte mindre än 15 kr. 50 öre i månaden och man kan med säkerhet utgå ifrån att hon gjort det i den fasta förvisningen, att dessa avgifter vid hennes frånfalle skulle tillförsäkra barnet den pension som moderns tjänstegrad kunde berättiga det till.

Barnet får emellertid icke någon som helst pension. I ovannämnda kungörelse stadgas nämligen att kvinnlig befattningshavares barn äger åtnjuta pension enligt de bestämmelser som stadgats för barn efter manlig befattningshavare, och dessa bestämmelser har av direktionen över telegrafverkets änke- och pupillkassa tolkats så att barnet inte får någon pension. (Forts. å sid. 4.)



Läckert och hälsosamt  
är smörgåsbrödet

UPLANDSKUBBEN

I hygienisk förpackning hos Eder handlande.

Undvik efterapningar!

Begär uttryckligen Uplandskubben!



## TIDEVARVET

## REDAKTIONSKOMMITTÉ:

Elin Wägner,  
Elisabeth Tamm,  
Ada Nilsson,  
Honorine Hermelin.

## REDAKTÖR:

Carin Hermelin.

## ANSVARIG UTGIVARE:

Ada Nilsson.

Utkommer varje helgfri lördag.  
Slussplan 1—3, 2 tr., Stockholm.  
Tel. N. 48 42, 182 43.

## ADVOKATER

Ledamöter av Sveriges Advokatsamfund

## Eva Andéns Advokatbyrå

Inneh.: Eva Andén.  
Herkulesgatan 14 (i. d. L.:a Vattug.)  
Tel. 75 75, 75 76  
STOCKHOLM

Specialitet: Familje- och arvsaker,  
Boutredningar och testamenten, för-  
valtningsuppdrag. Även skriftliga  
förfrågningar.

## TANDLÄKARE

## Tandläkare

EMIL LINDBLADS  
PRIVATKLINIKER

Stockholms största och modernaste  
tandkliniker för alla samhällsklasser.

## Östermalm:

Kommendörsg. 16. Tel. 728 50, 728 70

## Kungsholmen:

Hantverkareg. 37. Tel. K. 37, K. 37 38  
(Basarbyggnaden v. Kungsholms Lärverk)

Mottagn. 8.30—9, 1.30—2, 6—7.

Tandvård behandlas hela dagen 8—7

Lördagar stänges 4 (sommarmån. 2).

Kostnadsfri rådgivning.

Endast exam. tandläkare.

## Liliesjöös

Parfumeri- och Sjukvårdsaffär  
STOCKHOLM

## Butiker:

Fridhemsgatan 16 — Tel. Kh. 59 82.

Hantverkaregatan 45 — Tel. Kh. 55 85.

Sveavägen 109 — Tel. Va. 170 25.

El. värmekuddar — Kattskinn —

Kamelhårsartiklar — Urinbehållare

— Sanitetsbyxor för damer —

Allt i branschen.

## S:t Görans Begravningsbyrå

Jenny Larsson

FLEMINGGATAN 60.

Tel. K. 47 24

Ombesörjer allt vid dödsfall.

Eldbegängelser.

Balsameringar



## För 25 kronor

i månaden kan Ni få en Remington Portable — skrivmaskinen för varje man, kvinna eller barn, som har skrivarbeten att utföra. Ifyll och sänd oss kupongen, så skicka vi omgående trycksaker och prisuppgift.

REMINGTON

Hamngatan 32, Stockholm.

Namn

Adress



Den 25 april 1932.

Ägg — tunt  
skal — ny  
spricka.

Riksdagen har beslutat att lägga tull på ägg med 20 kr. pr 100 kg. Det var inte i och för sig så märkvärdigt, ty riksdagen beslutar många underliga ting. Men det som väckte en smula uppmärksamhet — om något annat än Kreugerkoncernen kan göra det — var splittringen inom det folkfrisinade partiet i denna fråga. Detta parti, som för nio år sedan offentligen bestämde sig för att beträda splittringens väg har sedan fått erfa dess oundvikliga följder: att ytterligare smulas sönder. En ödets ironi har satt dem i s. k. regeringsställning. Men nu har åter en klyvning ägt rum med regeringens i spetsen. Jordbruksministern har alltid varit tullvänlig och de sista åren dragit mer och mer åt höger med sin protektionism till någon hjälp för storbruket och mera kostnad för det allmänna alltjämt lämnande jordfrågan åsido. Statsministern har gått med på äventyret — han är icke jordbrukare och har kanske trots, att moderneringen kunde hjälpas genom tillfälliga bidrag till storbruket och byråkratiska inrättningar i mängd. Men när det kom till frågan om tull på ägg, blev det honom för starkt. Och han talade frihanden i enlighet med de frisinnades program. Regeringens ledamöter i riksdagen röstade för eller emot eller inte alls — allt efter samvete eller råd och lägenhet, och deras partivänner följde dem efter åt olika håll. Icke mindre än 21 s. k. frisinnade röstade för tullen. En fullkomlig äggröra!

Det är svårt att rösta. Vi veta, att det är ännu svårare ett valår. Ty valet breder dessvärre sin skugga över frågornas avgörande. Men när splittringen går så långt som nu, att inte ens regeringens medlemmar kunna hålla samman, och landet dessutom blivit så komprometterat, som skett, varför icke låta oss få en saklig expeditionsmästare, icke en »nationell» samlingsregering — allmän kohandel — intill dess folket i val fått säga sin mening!

Principen har sålunda varit den, att vi givit företräde åt en som läst den mindre kursen men i stället smält den bättre. Och den principen, som är den lagenliga, borde väl även anses för den riktiga. Därför ha vi före provräkningen brukat säga ifrån åt de sökande, att uppgifterna skola lösas utan ekvationer, vilket innebär att vi hålla oss till lagens krav på kunskaper i aritmetik och ej vid sidan av lagen tillåta påökning av kursen med ekvationslära. Sålunda gallra vi också ut dem, som slagit i sig ekvationsläran mekaniskt utan eftertanke, och de få bli några illojala konkurrenter till dem som ej läst mer än den föreskrivna kursen men verkligen kunna tänka själva. Sedan få de i alla fall vid seminariet sätta sig in i ekvationsläran.

Detta om matematiken, vilken torde vara det ämne, där frestelsen är störst att förväxla överkurs med gedigna kunskaper. Hur praxis härvidlag är vid andra seminarier, vet jag icke, men i Växjö har rektor Mårtensson offentligt i pressen upplyst om, att de vid intagningen i studentklass följa en liknande princip i det att de föredraga en sökande med fina studentbetyg men utan varje akademiskt vitsord framför en konkurrent med slät-

## Huru länge? Från riksdagsläktaren.

K. Maj:t har framlagt proposition om ändring av kommunalskattelagen med sänkning av reparationstalet för jordbruksfastighet från 6 till 5 procent, d. v. s. skatteberäkningen å taxeringsvärdet. En motionär har i stället föreslagit 4 %, särskilt för att hjälpa det skuldsatta jordbruket.

Hur många miljoner skali samhället förlora, hur många tusen eller hundratusen ska bli arbetslösa, innan statsmakterna försöka att lösa svårigheterna i stället för att underhålla dem?

## Intrådesfordringarna till folkskoleseminarierna.

S om framgår bl. a. av redogörelsen i nr 16 av Tidevarvet för riksdagsförslagen angående seminarierna, ifrågasättes införandet av realskoleexamen eller motsvarande kunskaper som intrådesvillkor, vilket i verkligheten icke skulle betyda någon ökning av fordringarna, såges det, emedan konkurrensen redan drivit upp dessa så högt.

Är detta sant?

Några siffror från Linköping för att belysa frågan. I våras fingo vi taga in 25 elever, och bland de sökande hade 43 avlagt realskoleexamen eller gått igenom minst en gymnasiekläss, men av dem kommo blott 17 in, under det att 9 underkändes och 17 godkändes men lägo efter åtskilliga utan realskolekunskaper, varav 8 intogos. Och föregående år ha siffrorna ej varit mer till realskoliternas förmån utan ofta tvärtom.

Principen har sålunda varit den, att vi givit företräde åt en som läst den mindre kursen men i stället smält den bättre. Och den principen, som är den lagenliga, borde väl även anses för den riktiga. Därför ha vi före provräkningen brukat säga ifrån åt de sökande, att uppgifterna skola lösas utan ekvationer, vilket innebär att vi hålla oss till lagens krav på kunskaper i aritmetik och ej vid sidan av lagen tillåta påökning av kursen med ekvationslära. Sålunda gallra vi också ut dem, som slagit i sig ekvationsläran mekaniskt utan eftertanke, och de få bli några illojala konkurrenter till dem som ej läst mer än den föreskrivna kursen men verkligen kunna tänka själva. Sedan få de i alla fall vid seminariet sätta sig in i ekvationsläran.

Detta om matematiken, vilken torde vara det ämne, där frestelsen är störst att förväxla överkurs med gedigna kunskaper. Hur praxis härvidlag är vid andra seminarier, vet jag icke, men i Växjö har rektor Mårtensson offentligt i pressen upplyst om, att de vid intagningen i studentklass följa en liknande princip i det att de föredraga en sökande med fina studentbetyg men utan varje akademiskt vitsord framför en konkurrent med slät-

O nsdagen den 13 april begåvades svenska folket med en ny tull — tull på ägg, 20 öre pr kilo. Bondeförbundarna, som stod bakom motionen, hade begärt en tull på 50 öre pr kilo, men utskottet prutade ner den till 20, socialdemokraterna hade yrkat på avslag.

Det bara visslade i luften av siffror — om också inte så stora som när svenska folket delar ut lån till bankerna — det var siffror på ägg, på arbetslösa, på import, på export, det är inte lite som en riksdagsman skall hålla reda på, men priset togs nog av hr Westberg som visste precis på hönan hur många det är som promenerar på finska gränsen, så att han kunde lugna hr Forssell, som hade bekymmer för den finska äggkonkurrensen.

Hr Löfgren, som är hemma i de där trakterna, förklarade att tullen, som sylvtar på Finland som har exportpremier, kommer att drabba Danmark, som icke har exportpremier. Det säljes i Norrbotten lika mycket danska som finska ägg och som Kalixbolaget behöver sälja plank och bräder till Danmark ville hr Löfgren icke vara med om att dela ut denna smocka till Danmark, som tullförslaget innebär. Vad Finland beträffar så har vår import från Finland rört sig omkring 13 miljoner kronor medan vi fått exportera textilier m. m. till dem omkring 35 miljoner kronor. Då man kan riskera att Finland svarar med samma mynt, yrkade han bifall till den av socialdemokraterna avgivna reservationen. Hr Löfgren påpekade också i sitt anförande att äggkonsumtionen på grund av det billiga priset stigit betydligt i vårt land. Komme priserna åter att stiga i höjden skulle konsumtionen i dessa arbetslöshetens tider genast sjunka, och hjälpen till jordbruket, om det varit någon, bortfalla.

Hr Statsministern förklarade att den begärda tullen kommer att verka som ett slag i luften, då den föga eller intet hjälper jordbrukarna, men irriterar våra handelsförbindelser. De barriärer man reser mellan länderna nu, kommer att försvåra återhämtningen.

Hr Lindman var oviss om huruvida statsministern talat som vanlig riksdagsman eller för regeringen, då han talat från talmansstolen och icke från regeringsbänken (är det så viktigt med det?) och efterlyste vad regeringen gjort för att hjälpa Sveriges jordbrukare. Man kunde nästan tro att hr Lindman var arg, för

struken studentexamen och medelmåttiga akademiska betyg. Givetvis vore det dock ännu bättre, om lagen tillåte provning av de sökande studenterna i några kunskapsämnen, särskilt modersmålet och matematik. Men ännu äro vi ej där.

Alltong, man kan ej utan vidare påstå, att konkurrensen drivit upp intrådesfordringarna till jämnhöjd med realskoleexamen, utan det återstår att pröva, om detta bör ske genom de i riksdagen föreslagna lagändringarna. Fördelen därav borde bli, att de flesta ämnen kunde kräva mindre timal vid seminariet, så att mer tid bleve över till pedagogik och metodik samt undervisningsövningar, förutom att man har ett svagt hopp att arbetsbördan skulle minskas och jäktet hos eleverna försvinna. Problemet är dock att, vare sig fordringarna höjas eller ej, ordna det så för begåvade ungdomar på landsbygden, att de för överkomligt pris, helst i hemmet, skulle kunna sköta sina studier så självständigt som möjligt. Inga realskolefabriker borde få uppstå med samma benägenhet som många nuvarande preparandkurser till seminarierna, nämligen att lista ut vad läraren i varje ämne mest frågar på och sedan slå i eleverna det, så att de arbeta på att inför läraren få skenet av bildning och ej verklig bildning. Därför borde skolöverstyrelsen via rektorerna ordna med anvisningar om vad aspiranterna på egen hand kunna läsa i böcker och hurusom de därjämte vid språkstudiet kunna använda grammmofonmetoden. Dessutom borde de i varje ämne, där handledning behöves, hänvisa till ett eller ett par korrespondensinstitut som i ifrågavarande ämne ge värdefull undervisning och ej blott mekanisk dressyr. Härmed skulle mycket vara vunnet.

Gösta Setterberg.

han gjorde en häftig gest med papperet han höll i handen, men man anade att också en statsminister kan ha temperament, när hr Ekman flög upp i talmansstolen och som svar hänvisade till regeringspropositionen.

Men det hjälpte inte, bondeförbundarna och högern skall nu ha tull, vare sig de ha någon nytta av den eller inte. Att tullarna underhåller ett permanent krigstillstånd mellan nationerna, under skenbar yttre fred, bekymrar dem föga.

Nästa tull!

På lördagen behandlade man statsutskottets utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående beredande av större möjlighet för skoldistrikt att vid minskning av antalet barn indraga skolor eller skolavdelningar m. m.

I motiveringen till en till 1927 års riksdag avgiven motion i frågan intagen i utskottets utlåtande heter det bl. a.:

»Det torde icke kunna förnekas att den nuvarande organisationen av skolväsendet i visst avseende saknar tillräcklig anpassningsförmåga. — Den minskade nativiteten har nämligen på vissa trakter verkat så, att barnantalet inom folkskolorna avsevärt minskats och under de närmaste åren kommer att ytterligare minska. Befolkningens ökade rörlighet mellan skilda orter, bl. a. till följd av den industriella verksamhetens inskränkning eller upphörande, har även på sina håll bidragit till en kraftig nedgång av de skolpliktiga barnens antal. — Denna minskning kan bli så avsevärd, att vissa skolavdelningar bliva överflödiga och med fördel skulle kunna indragas; en dylik indragning är emellertid under nuvarande förhållanden ej alltid lätt att få till stånd.»

Ecklesiastikministern hade med anledning därav begärt en utredning för att utröna huruvida den nuvarande mellaninstansen, domkapitlet, fyller sin uppgift eller om en ny administration kunde upprättas som bättre, och för staten billigare, kunde handhava dessa ärenden.

Reservation i denna fråga hade avgivits av hrr Widell, Bergqvist, Lindskog m. fl., som ansåg »tidsförhållandena vara sådana, att den största varsamhet bör iakttagas ifråga om åtgärder, även sådana av förberedande natur, vilka för statens del kunde föranleda ökade administrationskostnader.»

Debatten tog det mesta av lördagen i anspråk då en mängd talare anmälde sig. Lärarnas förflyttning, anslagen till skol-skjuts m. m. var man överens om, men när man kom in på frågan om mellandistansen gick hr Lindskog i elden för reservationen. Ecklesiastikministern svarade, att om man ville målet måste man också vilja vägen. Domkapitlet, förklarade han, äro icke kvalificerade för uppgiften, där sitter, förutom biskopen, en domprost, professorer och lektorer i latin och grekiska — de kunna icke ha reda på lärarbostäder, småskoleväsendet och andra hithörande frågor. Här gäller att skaffa ett organ för besparingsåtgärder. Det finns för närvarande 1,441 skolor eller undervisningsavdelningar med högst 10 elever. Naturligtvis finns bland dessa de som icke kunna bli föremål för rationalisering, men omkostnaderna 2,376,000 kronor skulle säkert kunna reduceras genom indragning och sammanslagningar.

Hr Weijne anförde att det inte är en så enkel sak att flytta en lärare. Härtill har man att räkna med kommunen. Läraren blir inte den svåraste parten utan det blir den kommun, som skall få dessa lärare sig tillsända, vilkas platser indragits.

Det hela slutade med små personliga glirningar mellan hr Lindskog och ecklesiastikministern, bifall i Första kammaren med två rösters övervikt för reservationen, i Andra kammaren bifall med stor majoritet till utskottets förslag.

Det blir nog en utredning ändå.

Elsa Svartengren.

## F. W. Löfvander

TAPETSERARE och DEKORATÖR  
Stockholm 42 Smålandsg. 42. Tel. N. 5129  
(Hörnet av Malmskillnadsgatan)

Utför alla tapetserare- och dekorationsarbeten till moderat pris. Levererar: Hela möblemang och enstaka möbler. Otomaner, Schälslonger och Skinnmöbler till förmånliga priser.

Kvinnliga Medborgarskolan  
vid Fogelstad

## Kurser i medborgarkunskap under 1932

Historia med statskunskap, psykologi, kommunalkunskap, mötesteknik, diskussioner över aktuella politiska och sociala frågor. Gymnastik och sång.

Stipendier kunna sökas.

Begär prospekt hos

Rektor HONORINE HERMELIN, FOGELSTAD — JULITA

## TVA SOMMARKURSER:

a) Junikursen: 10—27 juni.  
b) Julikursen på 22 dagar 7—29 juli.

EN HÖSTKURS på 22 dagar 27 september—19 oktober.

## INTRÅDESVILLKOR:

att vara vid god hälsa och att ha fyllt 25 år.



## Kvinnliga vikingaättlingar och pionjärer på Island.

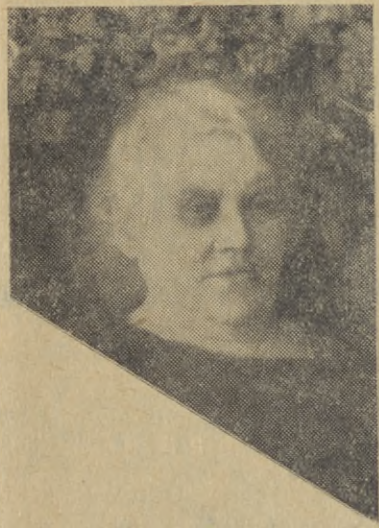
Av ESTRID FALBERG-BREKKAN

Den 20 mars firade Kvennrjettindafjelag Islands (F. K. P. R.) sitt tjugofemårsjubileum. Bilden här ovan visar stiftaren och ordföranden genom 22 år fru Briet Bjarnhédinsdóttir, Islands mest kända och måhända märkligaste kvinna, en verklig vikingaättling både till det yttre och inre. Hon är gammal vorden, sliten av arbete, ansiktet är färat och skrynkligt men ögonen glittra ännu av spjuveraktig lust att sätta igång med något nytt och hennes praktfulla, silverglänsande hår är levande som en ungdoms.

I ett tal, som efter min mening gärna fått vara längre, skildrade hon föreningsens och sin kamp genom åren, ty hon hade begynt sitt arbete på kvinnans frigörelse, långt innan någon drömt om rösträtt vare sig här eller annorstädes. Hon berättade, hur hon ridit landet runt på hästryggen och talat till kvinnorna efter mässans slut i kyrkan. (Kyrkorna ha ju ända tills helt nyligen varit de enda samlingsställen som funnits i landet, och man får säga, att prästerna visat ett för deras kategori tämligen enastående frisinne, då det gällt att låna ut Herrans hus till profana ting.)

Det var inte utan en viss triumf hon berättade, att hon stundom fått många flera åhörare än prästen själv. Många lustiga episoder fick vi höra; fru Briet har i sin krafts dagar varit slagfärdig och dräpande och kommit mer än en man att kippa efter andan. Det lyckades henne att bilda rösträttsföreningar på fem platser i landet, det var en iver och hänförelse över arbetet, som vi måste avundas dem. Inte ens de värsta »mandräpsvänder» kunde hindra dem att komma samman, om möte utlysts. Men litet blyga voro de ju, dessa modiga kvinnor! När deras första landsmöte skulle hållas, var till kvinnor skulle komma från alla delar av landet, gällde det ju att taga emot dessa vid båtarna. Som igenkännings-tecken hade man en rosett av silkeband, men somliga gömde denna under schalen eller kappan!!!

När så kvinnorna skulle till att använda sin kommunala rösträtt, som de erhållit redan 1906, fick föreningen sitt för-



Fru Briet Bjarnhédinsdóttir på 75-årsdagen.

sta egentliga arbete. Ty då kommo männen och erbjödo dem samarbete — man skulle ha samma lista, det fät ju bra. Men tänk så knepigt, det skulle aldrig lyckats att få in en enda kvinna, om man gått med på detta samarbete, så illa voro kvinnorna placerade. Och det trodde man inte, att de begrepo. Men Reykjaviks kvinnor gingo fram med egen lista och fingo sin egen representant: fru Briet, männen »enades» om aderton listor och fingo återstoden... Här skrattade de gråhåriga damer, som varit med den gången, riktigt hjärtligt.

Så fick vi höra, hur man begynt biblioteksverksamhet med 60 kronors startkapital, och hur man sänt fru Briet på rösträttskongress i Danmark med hundra kronors understöd, varvid föreningskassan fullkomligt länsats, till inte litet bekymmer för en stor del av medlemmarna...

Det var flera talare, och man fick många vittnesbörd om kvinnor, som suttit i avlägsna bygder och tränat liksom hjorten längtar efter friskt vatten, tränat efter att få veta, att få lära...

Den isländska kvinnan fick först av Nordens kvinnor politisk rösträtt och utan något egentligt motstånd, och alla de rättigheter, som andra lands kvinnor måst kämpa sig till genom årtionden och kanske ännu ej lyckats uppnå, ha fallit som mogna frukter i hennes sköte. Men likväl återstår mycket arbete, ty — det gäller att få kvinnan att begagna dessa sina rättigheter. Samhället behöver här som annorstädes kvinnans hjälp. Tyvärr saknar den isländska kvinnan — med mycket få undantag — socialt intresse. Detta är fru Briets stora bekymmer och så det, att man inte skall ha en egen tidning. I många år utgav hon en förträfflig kvinnotidning men måste till slut hålla upp av brist på medel. Det är henne en sorg att se alla de utländska kvinnoblad av omtvistat värde, som finnas i snart sagt varje hem, medan den isländska kvinnan inte äger ett eget språk. Dagspressen har som bekant bara ett intresse: politik.

Jag ville önska, att Laufey Valdímarsdóttir, fru Briets fint bildade och begävarade dotter, som övertagit ordförandeposten, skulle lyckas att meddela några av de yngre sin egen glödande arbetslust till gagn för land och folk — initiativen dem har hon själv.

Det smärtade mig, att ingen kvinnoförening i hela Norden hade sänt fru Briet en hälsning på jubileumsdagen. Jag blev ombedd att läsa något för dem på svenska, och jag valde Fröding, dimmigt erinrande mig, att han på sin tid skänkte sitt akademistipendium till den svenska rösträttsrörelsen.

Estrid Falberg Brekkan.

### Fogelstadförbundet i Stockholm

kallas till sammankomst lördagen den 23 april 1932 kl. 7,30 e. m. på Kvinnliga Kontoristföreningens lokal, Brunkebergstorg 15.

Elsa Svartengren berättar om Intryck från riksdagen.

Té à 1 kr. serveras.

Gäster få medtagas efter anmälan å tel. 78 82. Kommitterade.

## Strindbergs brev till Harriet Bosse.

Av HAGAR OLSSON.

I dessa tider ske märkliga ting: Strindbergs brev till Harriet Bosse ligger plötsligt på bokhandelsdisken, föregångna endast av tystnad, icke sönderrivna av en braskande förhandsreklam. Sensationen blir sannligen inte mindre för det, men den blir värdigare det gripande innehållet i boken.

Det första brevet är daterat den 19 november 1900 och utgör författarens tack till den unga skådespelerskan Harriet Bosse med anledning av premiären på Till Damaskus: »Och så: lycka på färden mellan törnen och stenar! Sådan är vägen! Jag lägger bara några blommor på den!» Den sista biljetten skrevs i maj 1908 — ett sista rop från den som obevekligt ser sig lossna ifrån livet, en sista vädjan till den drömda Chrysaëtos, som återskänkt diktarens hans guldpenna: »Säg ett ord! Ett enda! Jag skall svara vackert. — — — Säg ett enda ord!» I detta tragiska lockrop mynnar brevens själsbikt ut. Som helhet äro de heller ingenting annat än ett lockrop, än övermodigt — »vi Götterkinder!» — än ömt och smekande, än hotfullt varnande, än skärande och utan hopp — ett anrop till alla ljusets makter från den som brottas med sitt mörka öde.

Samlivet mellan den äldre August Strindberg och den unga Harriet Bosse varade inte länge, egentligen inte stort mer än två år. De gifte sig i maj 1901, och redan hösten 1903 flyttade fru Bosse med sitt barn in i en egen våning. Men det band som förenade dem var inte brutet med skilsmässan — ju osynligare det blev, desto större tycktes dess bindande kraft bli. Själarne slingrade sig kring varandra, även om aldrig så stora avstånd skilde kropparna åt. Det sociala äktenskapet efterföljdes av ett andligt — Uebermenschliche Ehe, som Strindberg säger. Brevet bära ett sällsamt vittnesbörd om detta umgänge »på astralplanet». Strindberg hade ju vid denna tid i fenomenal grad uppövat sina telepatiska anlag. Hans känslighet för själiska inflytelser var övernaturlig, kan man säga. »Du har sökt mig hela dan», heter det. »I dag tisdag förmiddag har jag känt som om Du led.» »I natt klockan 12 kände jag Din doft som ett kort utrop, vilket jag besvarade.» Han förnimmar den frävarandes närvaro rent fysiskt, ibland som en vällukt. Under sådana förhållanden kunde varken advokaterna eller de geografiska avstånden göra något till eller ifrån. Den Harriet Bosse som Strindberg älskade efter skilsmässan, var i själva verket hans genius.

Vad Harriet Bosse var för Strindberg, det finner man klart och enkelt uttryckt i några ord i ett av de sista gripande breven, de, som äro skrivna efter hennes förlovning med en annan man: »Men hur som helst: giv mig tro, giv mig vackra tankar, giv mig guldpenna! Annars är det så svårt att leva!!!»

Det är lätt att döma Strindberg. Han gjorde ju inte annat än gav hugg på sig och förde demonisk rättgång med andra. Men även den som är mest sinnad att döma och fördöma torde känna sig osäker och kanske skamsen inför ett sådant vittnesmål som denna brevsamling. Det uppstår plötsligt att här fordras högre domstol. Det framgår, hur svårt det är att leva för den som har en demonisk Karma.

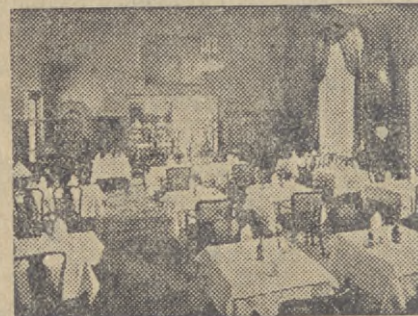
De som tro att livet är, eller kan vara, en söndagsskola för snälla barn — lycka,

frid, harmoni o. s. v. — skola i Strindbergs liv se framför allt det negativa: det sargande, upprivande, hädande. De skola också avvisa ett uttryck som »demonisk Karma» med den bättre vetandes rationalistiska leende. Men kvar står verkligheten. Den verklighet som Strindberg i ett av breven uttrycker på följande sätt: »Det är ju att kämpa mot demoner alltigenom; att man vinner, är ett underverk.» Strindberg hade, om någon, rätt att säga de orden. Han hade att kämpa mot demoner alltigenom; i sitt lynne, i sin själ, i sin fantasi, sitt överkänsliga nervliv. Mot makter, verkligheter. Sådan var hans Karma. Detta kan endast av oerfarenheten förnekas. De som se livets högsta triumf i den levande andens förmåga att inom sig — i sin slutna, skapande cirkel — förena de spänningsfyllda motsatserna i jordandelivet, skola se underverket i att han trots allt vann. De se honom, som sargade fingrar, föra den kosmiska guldpennan — rita oförgänglighetens skrift i förgängligheten. De se i hans liv skapandets offerväsen — den heliga linjen från död till uppståndelse, från inferno till paradiset.

Denna linje kan man i klarhet följa i dessa brev. Detta ger dem deras särställning bland allt det som av Strindberg själv och honom närstående publicerats angående hans intima liv. Tydligare än på något annat håll kan man här se, vilken outsinlig källa av ljus, av tro, han måste ha burit inom sig, för att under trycket av sitt öde över huvud kunna leva och skapa. Han var född att lida och att bringa andra lidande, på det att ur allt detta lidande gråstan skulle springa fram — tändande, förödande, pånyttfödande.

Mycket av det mjukaste hos Strindberg träder fram i denna brevsamling — hans ömhet, hans offervillighet, hans barmhärtighet. Detta har man att tacka fru Harriet Bosse för. Hon har yid redigeringen och kommenteringen av breven inte fördolt något, men inte heller förvanskad något genom en ovidkommande advokatyr. Hon har meddelat endast knapphändiga och sakliga kommentarer och för övrigt låtit breven tala för sig själva och därvid bero. Följden är att vi, utan förvillande dimbildning, kunna se Strindberg sådan han var vid denna tidpunkt, då hans skaparliv led mot sitt slut — med livsljusets och dödsörskrets kontraster sida vid sida, förenade i ett mänskohjärta, plågat, ångslat, rölost, men hugsvalat av utkorelsevisshet.

När Harriet Bosse ingick en ny förbindelse, genomgick Strindberg den korrespondens, av vilken hans andel nu publicerats. »Där finns i dessa brev det bästa hos oss», skriver han då. »Det är icke diktat; det är sant; det är icke posering,



Restaurang

Port Arthur

Blekingegatan 40  
Telefon Söder 34784

Bra matställe

det är icke illusioner, och menas med illusioner något överkligt, så är detta högsta verklighet.»

Den som läser Strindbergs brev till Harriet Bosse har endast att instämma. Detta är högsta verklighet.

Strindberg till Harriet Bosse. Natur och Kultur.

## Dagmar Nordenfelt.

En lovande debut.

Det var roligt se, att Konserthusets lilla sal var i det närmaste fylld då fröken Dagmar Nordenfelt gav sin debutkonsert. Det var ej heller underligt om intresset var större än vid debutkonserter i allmänhet, då konsertgiverskan framträdde i egenskap av såväl pianist som kompositör.

Programmet inleddes med Bach's stora »Toccat och fuga d-moll» i bearbetning av Tausig, varefter följde Haydns graciösa Variationer. Fullt till sin rätt kom fröken Nordenfelt egentligen först i sin egen pianosonat A-dur. Denna, liksom hennes sånger i senare delen av programmet, fängade givetvis största intresset. Vackrast var Largo-satsen, genom sin besjälade melodik. Första satsen tilltalade genom sin friskhet, varemot sista satsens huvudtema verkade något banalt efter largosatsens förnämligare tonspråk.

Det bästa konserten gav var en avdelning sånger av fröken Nordenfelt. Underbart vackra voro »Nordisk vår» till ord av Edith Södergran samt »Är det du?» med Harriet Löwenhjelm's text. »Fontänernas sorl» till ord av Österling var fylld av daggvät friskhet. Till framgången bidrog icke minst Marianne Mörners förtjänstfulla tolkning.

Konsertgiverskans pianistiska begåvning framträdde bäst i Skrjabins etyder samt i en Mazurka av Chopin. Applåder och blommor kvitterade den unga konsertgiverskan älskvärt med extranummer.

Nils Rudberg.

## MÖTESPLATSEN

Södermanlands länsförbund av Svenska kvinnors vänsterförbund hade på söndagens årsmöte på godtemplarsalen i Eskilstuna. Till styrelse valdes fröken Elisabeth Tamm, ordförande, fröken Ingrid Öström, fru Hildur Hult, fru Rut Malm, fröken Honorine Hermelin, fröken Märta Werleman, fröken Hanna Johansson, suppleanter fröknarna Malla Andersdotter, Anny Henriksson, Ester Bäckman, Margareta Jonsson och fru Emmy Bosson, revisorer blevo fröken Stina Fredriksson och fröken Elin Karlsson.

En del föreningsangelägenheter behandlades. Författarinnan Elin Wägner lämnade en redogörelse för det förslag, som inlämnats till avrustningskonferensen av de internationella kvinnoorganisationernas nedrustningskommitté i Genève och i samband därmed antog mötet följande resolution:

Södermanlands länsförbund av Svenska kvinnors vänsterförbund instämmer i den begäran om radikala åtgärder för nedskärning av rustningarna, som de internationella kvinnoorganisationernas nedrustningskommitté i Genève framställt till allmänna avrustningskonferensen i sin skrivelse den 16 mars.

Vi vilja särskilt uttala vår misstro mot de försök, som gjorts vid avrustningskonferensen att i den blivande konventionen införa bestämmelser till skydd för civilbefolkningen. Vi tro att sådana inge en falsk trygghet och föra in frågan om avrustningen på sidospår.

Vi förena oss vidare i kravet på att avrustningskonferensen, innan den åtskiljes, tillsätter en permanent avrustningskommitté med uppgift att förbereda arbetet på att stegvis nå fram till full avrustning. De förslag, som framkommit på konferensen att beröva staterna rätten till de farligaste anfallsvapnen är ett glädjande tecken. Men endast som en början till utrotande av militarismen har förbundet mot anfallsvapnen något värde. Militarismens gifttänder skola annars snart växa ut igen.

På eftermiddagen hölls offentligt föredrag av fru Elin Wägner över ämnet »Avrustning ändå».

### EN UPPMÄRKSAMMAD BOK!

ELISE OTTESEN-JENSEN:

## Människor i nöd.

DET SEXUELLA MÖRKRETS OFFER.

3,000 ex. sålda på 3 veckor!

D:r Ada Nilsson i Tidevarvet:

... gripande och på samma gång vederhäftigt... Den bör läsas av varje riksdagsman, av alla ämbetsmän i detta land...

Quelqu'une i Sv. Dagbl.:

... en klok, varmhjärtad människa som skrivit boken, rakt till hjärtat gående, luften kring det skildrade är hög och ren om än höstligt kylig... Det är ett i högsta grad läsvärdt socialt dokument.

D:r Gerda Kjellberg i Fönstret:

... sympatisk därför att den är så mänsklig, den griper därför att den är så sann och välgörande fri från sentimentalitet... värd att läsas, begrundas och spridas.

Prof. Johan Almqvist i Arbetaren:

... Värld att spridas i vida kretsar, i sådana högre samhällslager, i vilket pryderi och sexuella fördomar äga makten.

Häftad kr. 1:50, inb. halvkr. 3:50.

I bokhandeln eller direkt mot frimärken från

FEDERATIVS  
STOCKHOLM I.

Vilket?

Naturligtvis

**AMAFIOR**

Champoneringspulver

För såväl ljusst som mörkt hår i paket à 35 öre.



## Majestätet och Frihetsligan.

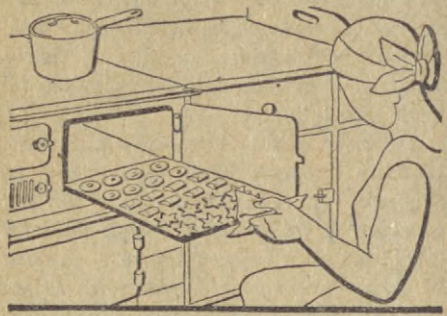
(Forts. fr. sid. 1).

pur unga dam, vilken en gång skrev »Janinas hjärta» som efter cirka trettio år helt plötsligt återvänt till den miljö som en gång tjustat henne. Janinas hjärta är intet självständigt verk, men det är skickligt byggt på impulser ifrån dåtidens litterära heroer — »Majestät» är däremot ett självständigt arbete, en efermognad av de alltför hastigt tillkomna tekniska förtjänster ungdomsromanen ståtade med.

Det är ett fåtal förmodat att kunna skriva en dialog vars ledighet och trovärdighet inte för en sekund blir betvivlad. Med väl dold skicklighet hade fru Stiernstedt förstätt att turnera replikerna, bygga upp en stegrande stämning och jag tror att den delvis rätt kyliga hållning publiken föredro, var ett bevis på att den blivit lurad på konfekten. Det stora flertalet hade förmodligen tänkt sig en valhänt societetspjäs med sötslikt nonsens och i dess ställe lät den debuterande damen oss sitta i intensiv spänning ifrån första repliken till den sista. En svensk dramatisk debutant får inte överträffa den importerade dramatikers standard. Det är ett brott! I stället för att glädjas åt att det finns i vår krets ett intelligent begåvat fruntimmer, ingalunda verkande litterär hemsömmerska, visa vi oss besvikna, haka upp oss på ett s. k. matt slut. Revolverslut, antingen i verkliga livet eller på teatern äro alltid banala, men vem vet om inte Marika Stiernstedt med fulländningen av sin treaktare ville nå just det banala, meningslösa i kretsloppet liv och död? Hans majestät konungen är död — leve konungen! Det är mycket länge sedan jag på vår Dramat bevitnat en föreställning, som skänkt mig samma njutning och smak av »god teater».

Spelat var genomgående bra. Bland bipartierna skyttade ett flertal expressiva masker, Browallius gamle politiker alldeles ypperlig, Knudsens polismästare, Hillbergs adjutant och herrarna Barcklind, Högel och Kåges insatser bidro högst väsentligt till att första-plansfigurerna fingo en god bakgrund att agera mot.

Som Majestätet självt presterade herr



till mat och bak  
gott resultat med  
kooperativas mjöl

Varje dag använder husmodern mjöl vid matlagningen — då och då för bakning av bullar eller kakor till ett litet kafferep. Det gäller för henne att alltid använda mjöl, som hon kan lita på. De kooperativa butikerna tillhandahålla ett verkligt bra och pålitligt mjöl från egna kvarnar — det ger gott resultat till mat och bak

kooperativas mjöl

Alw ett litet torrt men nobelt arbete. Det brast i yttre elan vid de tillfällen då konungsligheten skulle gjort sig omedvetet påmint. Måhända var heller inte kostymeringen till sitt färgval så lycklig. Slika bagateller betyda mera än vad man anar — men naturligtvis kom skådespelarens bästa sidor fram och dessa veta vi att uppskatta.

Fru Teje var däremot Drottning i varje tum, helgjutet suverän och klädd precis som man vill se en anstolt furstinna. Det fanns detaljer i fru Tejes spel vilka höra till de bästa intuitiva glimtar konstnärinnan presterat. Kommer pjäsen att gå i fortsättningen blir det nog till en mycket stor del tack vare hennes värdefulla människostudie. Olof Winnerstrand gjorde ett grepp i fjärdingen, halade fram en av sina charmfulla, lättsinniga gentlemankrabater. Hans eleganta enkelhet är alltid välgörande, han vet vilka ord i en sats som äro huvudsak och vilka som skola underordnas.

Konungparets tvänne döttrar föredro de holländsk robusthet och ett borgerligt, pigigt tal. Fru Rothgardt gestaltade den obligatoriska älskarinnan, utan patienterade tonfall. Den unga damen har en naturlig, sann replikföring. Hon begagnar talet som ett *medel*, inte som en huvudsak. Nyss, i Ulfstjerna, kom hennes meriter mera till sin rätt och i och med utförandet av Alicia i »Majestät» har hon absolut visat att teatern inte behöver sakna frisk och innerlig ungdomlighet i unga roller. Lars Hanson gick händelserna ett gott stycke i förväg, han var bov redan innan han kom synligt in i handlingen och utnyttjade alla tillfällen till ensamkonst med virtuost inlärd pregnans. Det är intet tvivel om skådespelarens intelligens, hans klarsynthet och hans märkliga förmåga att utarbeta detaljer som rent patologiskt tolka en karaktär, men de flesta av hans scenskapselser smaka mera av »hemarbete» än av livsskildringar undfädda genom samspel och ett ödmjukt underordnande av rollerna, i stället för mänsklig rangordning. Jag har kanske fel i min tro, men så förefaller artistens sceniska utvecklingsgång för mig. De stora utbrotten skådespelaren ekonomiskt stegrar sig till mot de rätta momenten äro ytterst sällan spontana och merendels få de en enrumms falskhet i tonen, som bryter ned den intensitet *alla* arbetat för under kvällen. När en person likt herr Hanson äger förmågan att ständigt intrassera, bör han också lära sig konsten att se på en föreställning som en konstnärlig helhet. Hans stora meriter sjunka inte till botten utan erkännande, även om alla medspelarna i en pjäs stå på en hög nivå.

Regien, scenbilderna och speciellt den utomskenliga behandlingen av upprosrörelsen i första akten var strålande bra arrangerade — för mina öron lät det som om grammatiken spelade en stor roll i det tekniska arbetet? Denna gång visade herr Molander sig ifrån sin rätta och bästa sida.

Sven Stål.

Luchs Reklamhoffe

Bagarstugan

HORNSGATAN 37 • Tel. Söd. 70 00  
FOLKUNGAGATAN 65 „ „ 73 37  
GÖTGATAN 52 „ „ 333 09

## Pension efter sin moder.

(Forts. fr. sid. 1.)

kats så, att pension icke i något fall kan utgå till manlig befattningshavarens barn utom äktenskapet. Alltså kan icke barn till kvinnlig befattningshavare erhålla pension om det icke är »äkta barn». Det egendomliga är emellertid att om detta nu relaterade »fall» inträffat t. ex. inom postverket hade barnet utan vidare varit pensionsberättigat, beroende på att postverkets tjänstemän tillhöra civilstatens änke- och pupillkassa i vars reglemente år 1929 en ändring gjordes så att uttrycket »äkta barn» utbyttes mot »eget arvsberättigat barn».

Det är här anomalien ligger. Samma belopp av pensionsavgifter, erlagda för samma ändamål, jämlikt samma författning av befattningshavare i samma avlönings- och pensionsställning, medför i det ena verket men icke i det andra pensionsrätt för efterlevande i samma skyldskapsställning gent emot befattningshavaren.

Telegrafstyrelsen, som insett det för rättskänslan stötande i ett sådant förhållande, har hos Kungl. Maj:t anhållit om rätt att få utbetala den pension till barnet som det i övrigt kunde vara berättigat att erhålla. Men då inträffar det överraskande. Statskontoret är så tveksamt beträffande det berättigade häri att det hela resulterar i att Kungl. Maj:t i stället förelägger riksdagen proposition om ett årligt underhållsbidrag av 600 kro-

nor skall utbetalas åt barnet till dess 18 år. Pensionen skulle ha utbetalats till och med 21 års ålder med 1,278 kronor, oavsett dyrtidsstillägg. Alltså med ett mer än dubbelt så stort belopp.

Statskontoret har nämligen tolkat vederbörande kungörelse så, att kvinnlig befattningshavarens barn utom äktenskap skulle vara pensionsberättigat endast i sådana fall, som motsvara dem, då en manlig befattningshavarens barn utom äktenskap är arvsberättigat och således äger åtnjuta pension. D. v. s. då barnet är trolovningsbarn eller fadern har avgivit sådan förklaring, som avses i lag den 8 juni 1928 om arv. Efter moder är emellertid ett sådant barn enligt samma lag *alltid* arvsberättigat — någon »förklaring» av samma art som den fadern avgiver är enligt naturens egen lag obehövlig.

Motionen går nu ut på att understödsbeloppet skall höjas från 600 till 1,000 kronor. Man får hoppas att riksdagsmännen lika väl som Telegrafstyrelsen inser det ur rättvisans synpunkt orimliga i att pengar som inbetalas av kvinnorna för beredande av pension åt deras barn icke kommer dessa barn tillgod. Det är också att hoppas, att riksdagen i föreliggande fall beviljar barnet ett understöd, som kommer den förlorade pensionens värdebelopp så nära som möjligt.

## Filmkrönika.

All verkligt betydande konst, filmkonsten inbegripen, är tendentiös. Detta betyder inte, att all tendenskonst är verkligt betydande. När motivet endast är en tillfällig illustration till tendensen, när bild och tanke inte fötts samtidigt i konstnärens huvud, blir resultatet inte konst utan konstruktion.

Detta gäller om den omskrivna, på Skandia visade nykterhetsfilmen *Landskamp*. Den har vissa lyckade detaljer. Till dessa hör framför allt scenen, där den inför löpsedlarna församlade folkmassan glömmar hela japansk-kinesiska kriget för en krossad liter. Men f. d. hemmansägaren, som avluras sitt sparade kapital genom festande på guldkrokar, är omöjlig som typ för den svenske bonden. Och slutet, där den unge börspekulanten far, den bekante kapitalisten med det veka hjärtat, hjälper bonden att återfå gården, så att allt åter blir fröjd och gamman och brännvinsflaskan apteras till blombvas, detta slut är med hänsyn till livssanning och konstnärlighet så olyckligt som möjligt.

Men det orimligaste av allt är dock filmens positiva lösning av problemet. Enligt denna skulle den stora räddningen undan nöden ligga i — idrottsrörelsen, som här klarar av inte blott superiet utan även ungdomsarbetslösheten! Denna sociologiska naivism gör, att filmen mister sin agitatoriska verkan och även som konstnärlig produkt måste betecknas som dålig i stort sett.

Av bättre valör är en annan tendensfilm, den tyska *Brytningstider*, som går på Sture. Den är byggd på en teaterpjäs av Christa Winsloe, som anmälde av Hagar Olsson i Tidevarvet, när den förra året uppfördes i Berlin.

Här är det ett uppfostringsproblem, som sättes under debatt. I en flickpension kämpa mot varandra två uppfostringsprinciper, den ena förkroppsligad i den otäcka, tyranniska föreståndarinnan, den andra i den av eleverna dyrkade, milda men ändå fasta lärarinnan von Bernburg. Den senare segrar först, när den förra med sin brutalitet drivit en ung, av sin ensamhet plågad flicka i »brytningsårens» till självmordets gräns.

Endast kvinnor uppträda i filmen, som till och med regisserats av en kvinna, Leontine Sagan. Som konstverk står filmen högt, framför allt genom sitt spel eller nogare uttryckt genom sin psykologi. Alla de olika typerna äro, var och

en i sitt slag, utformade med äkta inlevelse. Skådespelerskornas namn äro Hertha Thiele, Dorothea Wieck, Emilia Unda, Hedwig Schlichter.

En tendensfilm är även *Köpenick-kaptenen* på Sibiryan. Också denna är byggd på en teaterpjäs, Carl Zuckmayers överdådiga, samtidigt mänskligt gripande och blodigt satiriska dramatisering av köpenickiaden, känd i Stockholm från Vasateaterns utmärkte framförande av densamma för någon tid sedan.

Filmen följer noga skådespelet. Följaktligen går den i fråga om konstnärlig kraft inte upp mot detta. Ty filmkonsten måste utveckla sina egna tekniska resurser, om den skall nå det högsta, den får inte vara blott fotograferad teater. Ändå är denna film sevärd, inte minst tack vare Max Adalberts insats som framställaren av den falske kaptenens tragiska öde och tokroliga kupp i Köpenick.

Till sist ett ord om en film, som inte synes ha mycket med tendenskonst att skaffa, Buster Keaton-farsen *Här va' de skrätt!* på Piccadilly. Den behandlar i viss mån samma ämne som den ryska Vägen till livet: en flock vilda barns uppfostran till renhårighet. Jämförelsen mellan de båda filmerna är inte precis smickrande för U. S. A. I Ryssland läras de unga bestierna att arbeta, i Amerika humaniseras de genom en filantropisk miljonärs — Buster Keaton — skrattretande krumsprång till en söt flickas ära. Alltså, även här är en tendens, som ungefär kan uttryckas så: det finns nöd i samhället, framförallt är proletarungdomens uppfostran försummad, och den ende, som kan bringa ljus i eländet, är den sysslolöse storkapitalisten, under förutsättning att han är galen!

Världskriget är ett motiv, som alltjämt lockar diktare och filmregissörer. Det har blivit populärt, inte minst tack vare den modärna civilisationsmänniskans behov av romantik. Detta gör, att man alltmåra avlägsnat sig från revolten mot kriget och krigstragiken.

I den tyska ljudfilmen *Den dödsdömda bataljonen*, som är en kombinerad krigs- och alpfilm, finns det för all del lite mänskligt lidande. Men framför allt finns det patriotisk (österrikisk) och romantik. Alpernas storslagna skönhet bilda ett effektivt sceneri åt österrikiska kulsprute- och skidåkarbragder — medan italiener-



Råd och Rön

## Kinamagasinet

Pröva våra Handvävda  
Siden till Klänningar,  
Underkläder m. m.  
SPECIALAFFÄR  
för Kinesiska varor:

Siden (Shantung, Crêpe, Brocade),  
Spetsar, Handbroderade Schalar, Dukat,  
Kuddar, Flygeltäcken, Sidenunderkläder,  
Konstsaker, Möbler, Antika  
bronser, Thé, m. m.

Äkta varor! Låga priser!  
BIRGER JARLSGATAN 12  
STOCKHOLM  
Telefon: 724 35.

## MENSENDIECK- GYMNASTIK FÖR DAMER

Motionsgymnastik. Kutyrygg, svankrygg, och hållningsfel bortarbetas.

## RUT IVRELL

Medlem av Svenska Mensendieckförbundet.

Dipl. av Dr B. M. Mensendieck.  
Nybrogatan 11, 6 tr. Ö. 98 21.



Permanent. 15 kr.

Modernaste appar. o. oljor i samband med mångårig praktik i in- och utlandet. Garant. ett förskäl. resultat. Obs! 2 timmar. David Bagares gata 3, 1 tr. Tel. 355 06.

na borra sig in som feiga mullvadar i berget för att underminera örnböet.

Denna ideologi från förkrigstiden är rent reaktionär, en dimmbildning i de svarta makternas tjänst. Publiken bör ge akt på detta! Allra helst som filmen, vars regissör och hjälte heter Lu's Trenker, har flera starkt tjustande, lyriskt-dramatiska partier, likvisst omväxlande med ganska ledsamma longörer.

I måndags anlände *Svärmor kommer* till Skandia. Den slår svenskt filmrekord i vulgär enfald, och det vill inte säga lite. Hur kunna humorister av Karin Swanströms och Erik Berglunds rang låna sig till dylikt? Och hur kan publik och kritik, arbetartidningarnas inberäkning, ha panna att applådera det?

Nils Beyer.

## TIDEVARVET

REDAKTION:  
Telefon N. 48 42. Mottagningstid 10—12.

EXPEDITION:  
Telefon 182 43.  
Kontorstid kl. 10—12 f. m., 1—4 e. m. Postgiro 15 44.

PRENUMERATIONSPRIS:  
För helår kr. 6:—, halvår kr. 3:—, kvartal kr. 1:50. Lösnummer 15 öre.  
ANNONSPRIS:  
I text 25 öre per millimeter.

Stockholm 1932  
Zetterlund & Thelanders Boktryckeri-A.-B.